

spis treści

01

Strona 3

Wprowadzenie

02

Strona 8

ESG w MŚP: Analiza kontekstowa

03

Strona 15

Wyniki badań

04

Strona 29

Matryca kompetencji
(wiedza, umiejętności, postawy)

05

Strona 41

Wnioski

06

Strona 43

Zasoby

Co-funded by
the European Union

Projekt finansowany przez Unię Europejską. Poglądy i opinie wyrażone w niniejszym dokumencie są wyłącznie poglądami i opiniami autora (autorów) i nie muszą odzwierciedlać poglądów Unii Europejskiej ani Fritskiej Agencji Narodowej ds. Edukacji. Ani Unia Europejska, ani organ przyznający dotację nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

01	Kontekst i uzasadnienie	4
02	Cele ram wiedzy	4
03	Podejście metodologiczne	5
04	Profil grup docelowych i beneficjentów	6

Kontekst i uzasadnienie

MŚP są często określane jako kręgosłup europejskiej gospodarki. Stanowią one ponad 99% wszystkich przedsiębiorstw w UE i zapewniają dwie trzecie całkowitego zatrudnienia w sektorze prywatnym. W Unii Europejskiej ponad 20 milionów MŚP tworzy miejsca pracy, generuje bogactwo i przyczynia się do innowacji i wzrostu gospodarczego. Mają one zasadnicze znaczenie dla wspierania konkurencyjności i przedsiębiorczości.

Biorąc pod uwagę ich kluczowe znaczenie dla gospodarki europejskiej, oczywiste jest, że MŚP mają znaczący wpływ na środowisko, społeczeństwo i ład korporacyjny (ESG), zarówno pozytywny, jak i negatywny. Chociaż MŚP wytwarzają 30% europejskiej energii odnawialnej, a niektóre z nich są liderami innowacji w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych, sektor ten odpowiada jednocześnie za 64% zanieczyszczenia przemysłowego w Europie. MŚP muszą również poprawić swoje działania w zakresie kwestii społecznych i ładu korporacyjnego; na przykład tylko nieliczne z nich posiadają sformalizowane struktury ładu korporacyjnego, a odsetek umów tymczasowych jest znacznie wyższy w MŚP niż w dużych przedsiębiorstwach.

Sektor kształcenia i szkolenia zawodowego (VET-Vocational Education and Training) może odegrać ważną rolę we wspieraniu MŚP w pokonywaniu specyficznych wyzwań związanych z ESG. W tym celu sektor VET musi zostać wyposażony w materiały szkoleniowe niezbędne do promowania świadomości ESG i wiedzy na temat ryzyka ESG w MŚP. To z kolei pozwoli im szkolić sektor w zakresie rozwiązywania problemów środowiskowych, tworzenia

bezpieczniejszych i bardziej sprawiedliwych miejsc pracy, promowania różnorodności i włączenia społecznego oraz poprawy ładu korporacyjnego, przeciwdziałania korupcji i etyki biznesowej. Ponadto głównymi obszarami wsparcia, które sektor VET musi zapewnić MŚP, są ryzyko związane z ESG oraz wdrażanie standardów sprawozdawczości ESG.

PEARL (Wspieranie kształcenia i szkolenia zawodowego w zakresie promowania świadomości ESG i wiedzy na temat ryzyka ESG w MŚP) to projekt finansowany w ramach programu ERASMUS+, którego celem jest wzmocnienie pozycji organizacji kształcenia i szkolenia zawodowego, trenerów i nauczycieli w zakresie promowania świadomości ESG i wiedzy na temat ryzyka ESG w MŚP, aby umożliwić sektorowi zmniejszenie ryzyka związanego z ESG, zwiększenie konkurencyjności, poprawę wpływu ESG i zmniejszenie śladu środowiskowego. W ramach projektu sektor kształcenia i szkolenia zawodowego otrzyma wiedzę, materiały i narzędzia służące informowaniu i szkoleniu MŚP, co wzmocni ważną rolę tego sektora dla MŚP oraz dla powodzenia Europejskiego Zielonego Ładu i powiązanych strategii i inicjatyw.

Cele ram wiedzy

Ramy wiedzy PEARL mają na celu zdefiniowanie i opracowanie podstawowych kompetencji, umiejętności i narzędzi potrzebnych specjalistom ds. kształcenia i szkolenia zawodowego oraz MŚP do znaczącego zaangażowania się w tematy związane z ESG. Opierając się na dowodach pochodzących z naszych badań i kierując się opiniami ekspertów, ramy te przyjmują oddolny proces współtworzenia, który zapewnia uwzględnienie podstawowych obszarów ESG.

Opierając się na uznanych modelach kompetencji UE, takich jak GreenComp, EntreComp i DigComp, ramy te kładą nacisk na przejrzystość, prostotę i praktyczną przydatność, zwłaszcza dla mikro- i małych przedsiębiorstw dysponujących ograniczonym czasem, zasobami finansowymi i wiedzą techniczną.

Naszym celem jest zapewnienie elastycznej i skalowalnej struktury, którą dostawcy usług

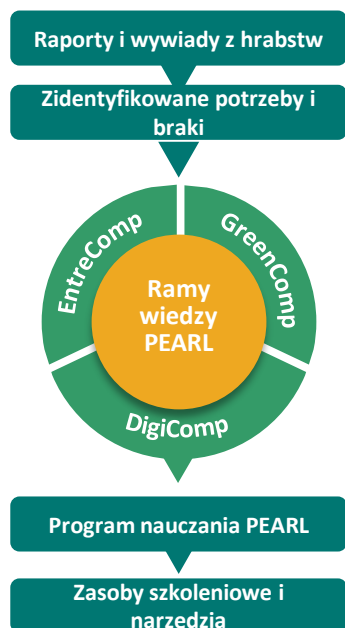
kształcenia i szkolenia zawodowego mogą dostosować do różnych poziomów gotowości MŚP. Oferując praktyczne, krok po kroku podejście do nauki w zakresie ESG, ramy PEARL wspierają MŚP w budowaniu świadomości, identyfikowaniu ryzyka i podejmowaniu działań – niezależnie od ich punktu wyjścia. Ostatecznie ramy te mają na celu promowanie realistycznego i zrównoważonego podejścia do ESG w całym europejskim ekosystemie MŚP.

Wszystkie zasoby PEARL opierają się na **intensywnych procesach współtworzenia i zaangażowaniu ekspertów**, tworząc podstawy ram wiedzy i programu nauczania.

W ten sposób zapewniamy spójność zasobów z potrzebami, wyzwaniem i ryzykiem związanym z ESG.

„Ramy PEARL stanowią podstawę projektu”.

Struktura budowa nabawiana trzy powiązane ze sobą aspekty:

01. Ramy wiedzy

Opracowanie ram nauczania dostosowanych do konkretnych potrzeb MŚP. Potrzeby w zakresie nauki i umiejętności zidentyfikowane na etapie składania wniosków zostaną określone w międzynarodowej ankiecie ekspertów i podsumowane w dostosowanych ramach nauczania ESG VET dla MŚP.

02. Program nauczania

Dostosowanie ram wiedzy do kompleksowego, modułowego programu nauczania ESG dla małych i średnich przedsiębiorstw. Program został zaprojektowany tak, aby organizacje kształcenia i szkolenia zawodowego mogły wdrożyć go w całości jako samodzielny kurs lub częściowo w ramach istniejących programów. Program nauczania obejmuje cele nauczania, strukturę modułów i plany lekcji.

03. Zasoby szkoleniowe

Program nauczania jest przekształcany w moduły szkoleniowe. Zasoby szkoleniowe są uzupełnione narzędziami, materiałami towarzyszącymi / dodatkowymi lekturami, zadaniami itp. Dla nauczycieli kształcenia i szkolenia zawodowego przygotowano pakiet zawierający odpowiednią wiedzę podstawową dla każdego modułu. Materiały są również przygotowane jako otwarte zasoby edukacyjne (OER) do samodzielnej nauki. Niniejsze ramy zostały opracowane na podstawie ustaleń zawartych w sprawozdaniach krajowych i częściowo ustrukturyzowanych wywiadach, a także analiz tych ustaleń. Wyniki tych analiz służą jako podstawa do identyfikacji potrzeb szkoleniowych MŚP i luk kompetencyjnych w obszarze ESG oraz do opracowania odpowiednich ram uczenia się i kompetencji.

Struktura PEARL jest zasobem otwartym, zaprojektowanym tak, aby była elastyczna i dostosowana do potrzeb edukacyjnych różnorodnych grup docelowych, a jej głównym celem jest zapewnienie spersonalizowanych ścieżek kształcenia. Uwzględnia ona fakt, że indywidualne cechy i potrzeby będą się różnić w zależności od: pochodzenia społeczno-ekonomicznego, poziomu wykształcenia, powodu założenia działalności gospodarczej, wielkości przedsiębiorstwa, wyników działalności oraz planów rozwoju.

Grupy docelowe i beneficjenci obejmują:

01. Nauczyciele kształcenia i szkolenia zawodowego pracujący z MŚP i ich pracownikami

Wyniki projektu i zasoby są skierowane przede wszystkim do organizacji kształcenia i szkolenia zawodowego, trenerów i nauczycieli pracujących z mikro-, małymi i średnimi przedsiębiorstwami oraz ich pracownikami. Innowacyjne zasoby umożliwią sektorowi kształcenia i szkolenia zawodowego promowanie świadomości ESG i wiedzy na temat ryzyka ESG w MŚP oraz zapewnienie innowacyjnego, konkretnego wsparcia, edukacji i narzędzi dla sektora w celu sprostania wyzwaniom związanym z ESG oraz zidentyfikowaniu luk w wiedzy i umiejętnościach. W ramach projektu zostaną zapewnione niezbędna wiedza podstawowa, specjalistyczne szkolenia i zestawy narzędzi. Zasoby te będą wspierane przez innowacyjną aplikację do oceny ryzyka ESG, która umożliwi MŚP identyfikację ryzyka związanego z ESG specyficznego dla danej firmy oraz zapewni szczegółowe informacje zwrotne i strategię mające na celu jego ograniczenie.

02. Nauczyciele kształcący dorosłych i przedsiębiorczość

Wiedza specjalistyczna w zakresie ESG to nowy zestaw umiejętności, który jest bardzo poszukiwany na rynku pracy i ma duże znaczenie dla start-upów, które często mają trudności z dostosowaniem się do wymogów przepisów dotyczących ESG. Zasoby projektu zostaną również udostępnione nauczycielom kształcącym dorosłych i przedsiębiorczość w całej Europie. Modułowy i elastyczny charakter zasobów pozwala również tym grupom docelowym na wykorzystanie materiałów w całości lub w części. Dzięki naszym sieciom będziemy również bezpośrednio angażować tę grupę docelową w rozpowszechnianie materiałów.

Grupy docelowe i beneficjenci obejmują:

03.

Mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa oraz ich pracownicy

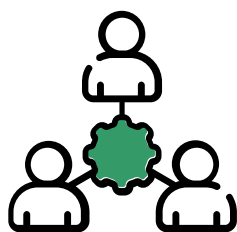
Mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa oraz ich pracownicy są głównymi beneficjentami zasobów i wyników projektu. Korzystają oni z innowacyjnych szkoleń i wsparcia ze strony sektora kształcenia i szkolenia zawodowego lub mogą wykorzystać materiały do samodzielnej nauki. W ten sposób uzyskują dostęp do odpowiedniej wiedzy i narzędzi, specjalnie zaprojektowanych z myślą o ich wyzwaniach strukturalnych i konkretnych potrzebach w zakresie zgodności z ESG i ryzyka ESG, z uwzględnieniem różnorodności sektora. Innowacyjna aplikacja do oceny ryzyka ESG pozwala im zidentyfikować słabe punkty i zapewnia indywidualne i konkretne zalecenia oraz środki mające na celu zwiększenie odporności na kryzysy. Uzupełniające zasoby wiedzy zapewniają wiedzę niezbędną do ich wdrożenia.

04.

Inne grupy docelowe

Istnieją inne pośrednie grupy docelowe, które skorzystają z tych zasobów, w tym:

- **Spółeczeństwo:** Poprzez zwiększenie odporności sektora CCI (Cultural and Creative Industries) na kryzysy, projekt przyczynia się do zabezpieczenia przedsiębiorstw i miejsc pracy, wzrostu gospodarczego i innowacji oraz zachowania różnorodności kulturowej w Europie.
- **Partnerzy projektu:** Zdobędą nowe strategie, narzędzia i metody poprawy skuteczności swoich usług. Poprawią swoje kompetencje w zakresie dzielenia się wiedzą i budowania strategicznych relacji oraz uzyskają jasne zrozumienie, w jaki sposób utrzymać i rozwijać projekt w perspektywie długoterminowej.

01	Zasady ESG i ich znaczenie dla MŚP	9
02	Ryzyko związane z ESG i wyzwania dla MŚP	11
03	Czynniki regulacyjne i rynkowe	12
04	Rola kształcenia i szkolenia zawodowego w zwiększaniu zdolności w zakresie ESG	14

Zasady ESG i ich znaczenie dla MŚP

ESG obejmuje wszystkie ryzyka i możliwości niefinansowe związane z codzienną działalnością przedsiębiorstwa.

Dlatego koncepcja ta zachęca przedsiębiorstwa do postrzegania zrównoważonego rozwoju jako strategicznego narzędzia tworzenia wartości. Trzy główne elementy składające się na ESG zostały szczegółowo opisane wraz z przykładami w tabeli 1 (na podstawie Li i in., 2021; EBA, 2021).

„ESG to holistyczne podejście, które gwarantuje, że przedsiębiorstwa uwzględniają swoją odpowiedzialność społeczną i środowiskową, zamiast skupiać się wyłącznie na rentowności”.

Środowisko

- Zużycie energii i efektywność energetyczna
- Redukcja emisji CO₂
- *Gospodarka wodna
- Zanieczyszczenie i jakość powietrza
- Gospodarka odpadami
 - Materiały
 - Przyroda

Społeczne

- Zdrowie i bezpieczeństwo
 - Warunki pracy i wynagrodzenie pracowników
- Równość, różnorodność i integracja
- Zaangażowanie w życie lokalnej społeczności
- Bezpieczeństwo produktów i normy/dobrostan klientów
- Integralność łańcucha dostaw

Zarządzanie

- Standardy etyczne
- Zarządzanie ryzykiem
 - Zgodność
- Prawa akcjonariuszy
 - Rzetelność rachunkowości
- Konflikt interesów

Tabela 1. Czynniki ESG

Oprócz przepisów krajowych obowiązujących obecnie w wielu krajach, prawo UE nakłada również na przedsiębiorstwa powyżej określonej wielkości obowiązek ujawniania informacji na temat ryzyka i szans wynikających z kwestii społecznych i środowiskowych, a także wpływu ich działalności na ludzi i środowisko. Chociaż

MŚP stanowią około 99% europejskiej gospodarki i zapewniają dwie trzecie miejsc pracy, zdecydowana większość z nich nadal nie jest w pełni zintegrowana z praktykami ESG. Główne przyczyny tego stanu rzeczy to ograniczenia finansowe i kadrowe, brak wiedzy oraz złożoność obciążeń regulacyjnych.

Niemniej jednak **praktyki ESG oferują wiele korzyści dla MŚP** (Aziz & Alshdaifat, 2024; Gürlevük, 2024; Mitra & Bui, 2024):

- **Zmniejszenie potencjalnego ryzyka finansowego** poprzez zajęcie się kwestiami środowiskowymi i społecznymi
- **Zwiększenie wydajności operacyjnej** i obniżenie kosztów poprzez usprawnienie procesów, takie jak oszczędność energii i wody oraz redukcja odpadów
- **Zwiększenie potencjału rynkowego** dzięki większej popularności wśród inwestorów zwracających uwagę na kwestie ESG
- **Zwiększenie dostępu do kredytów i możliwości inwestycyjnych**, ponieważ banki i fundusze inwestycyjne postrzegają firmy o dobrych wynikach w zakresie ESG jako mniej ryzykowne
- **Wzmocnienie retencji pracowników**, ponieważ chęć pracy w firmach odpowiedzialnych społecznie stale rośnie, zwłaszcza wśród młodszych pracowników

W tym kontekście edukacja zawodowa w zakresie ESG odgrywa kluczową rolę w pomaganiu MŚP w przeciwdziałaniu rosnącej podatności na ryzyko związane z ESG oraz zaspokajaniu rosnącego zapotrzebowania na kompetentny personel w zakresie ESG. Projekt PEARL ma również na celu wzmocnienie sektora kształcenia i szkolenia zawodowego w celu wypełnienia luk w wiedzy na temat ESG. Naszym celem, opartym na najnowocześniejszych zasobach cyfrowych, jest płynne włączenie praktycznej wiedzy na temat ESG do programów

kształcenia i szkolenia zawodowego. Takie podejście zwiększa odporność i zdolność adaptacyjną MŚP w zmieniającym się otoczeniu konkurencyjnym oraz promuje zrównoważone praktyki biznesowe. W szczególności w ramach projektu powszechne wdrożenie praktyk ESG w MŚP ma na celu nie tylko zapewnienie korzyści dla przedsiębiorstw, ale także przyczynienie się do realizacji celów polityki makroekonomicznej, takich jak Europejski Zielony Ład i cele zrównoważonego rozwoju ONZ.

Ryzyko związane z ESG i wyzwania dla MŚP

Krajobraz ryzyka ESG obejmuje typowe ryzyka, które firmy przewidują i zarządzają od wielu lat, takie jak **zdrowie i bezpieczeństwo pracowników, klęski żywiołowe, gotowość na wypadek sytuacji kryzysowych oraz planowanie łańcucha dostaw.**

Ryzyko związane z ESG obejmuje typowe zagrożenia, które firmy przewidują i którym zarzucają od wielu lat, takie jak zdrowie i bezpieczeństwo pracowników, klęski żywiołowe, gotowość na wypadek sytuacji kryzysowych oraz planowanie łańcucha dostaw. Obejmuje ono jednak również nowe zagrożenia, takie jak utrata bioróżnorodności, susza, wyzwania związane z prywatnością i ochroną danych oraz transformacja energetyczna.

Ponieważ ryzyka te są coraz częściej monitorowane przez interesariuszy przedsiębiorstw, utrzymująca się niestabilność gospodarcza i rosnące stopy procentowe skłoniły zarządy do ponownej oceny priorytetów i planów inwestycyjnych. Ryzyka ESG, przed którymi stoją MŚP, są również wielowymiarowe i obejmują obszary środowiskowe, społeczne i związane z łańcem korporacyjnym.

01. Ryzyko środowiskowe:

Efektywność środowiskowa obejmuje wykorzystanie zasobów naturalnych przez przedsiębiorstwo, jego emisje, gospodarkę odpadami oraz ogólny wpływ na ekosystemy. MŚP, ze względu na zazwyczaj bardziej ograniczone zasoby finansowe i technologiczne, stoją przed większymi wyzwaniami niż duże przedsiębiorstwa w zakresie zapobiegania ryzyku środowiskowemu i zarządzania nim. Jednak ze względu na ich znaczący udział w systemie gospodarczym, szkody wyrządzone przez nie środowisku są również znaczne. Ze względu na krótkoterminowe cele zysku MŚP mają tendencję do ograniczania

inwestycji technologicznych, a ich efektywność energetyczna i wskaźniki wykorzystania energii odnawialnej są na ogół niskie. Nieefektywne zarządzanie ryzykiem środowiskowym może narazić MŚP na sankcje prawne, przerwy w procesach produkcyjnych, wzrost kosztów i utratę klientów. Ponadto słabe wyniki w zakresie ochrony środowiska powodują, że inwestorzy i instytucje finansowe postrzegają MŚP jako podmioty wysokiego ryzyka, co utrudnia im dostęp do kapitału (*Andersen & Skjoett-Larsen, 2009; Revell, Stokes & Chen, 2010; Omowole et al., 2024*).

02. Ryzyko społeczne:

Wydajność społeczna jest definiowana przez relacje, jakie przedsiębiorstwo nawiązuje z wewnętrznymi i zewnętrznymi interesariuszami. MŚP, ze względu na ograniczone zasoby i mniejsze struktury organizacyjne, stoją przed większymi wyzwaniami w zakresie zarządzania ryzykiem społecznym. Brak pisemnych zasad dotyczących zasobów ludzkich, mechanizmów audytu społecznego i procedur zgodnych z międzynarodowymi standardami zwiększa wpływ ryzyka społecznego na MŚP. Nieodpowiednie środki bezpieczeństwa i higieny pracy,

polityka niskich wynagrodzeń, nadmierne godziny pracy i niepewne praktyki zatrudnienia to kluczowe obszary ryzyka. Nieprzestrzeganie podstawowych praw pracowniczych szkodzi zarówno reputacji firmy, jak i ciągłości jej działalności. Nieefektywne zarządzanie ryzykiem społecznym może prowadzić do większej rotacji pracowników, zmniejszenia wydajności pracy, utraty reputacji, utraty klientów, a ostatecznie do osłabienia wyników finansowych w perspektywie długoterminowej (*Chang, 2021; EBA, 2021*).

03. Ryzyko związane z łańcem korporacyjnym:

Ogólnie rzecz biorąc, zarządzanie odnosi się do sposobu, w jaki firma zarządza procesami decyzyjnymi, strukturą korporacyjną, standardami etycznymi i relacjami z interesariuszami. Jednak MŚP są bardziej narażone na ryzyko związane z zarządzaniem, ponieważ zazwyczaj są to firmy rodzinne, dysponujące ograniczonymi zasobami finansowymi i zatrudniające niewielkie zespoły zarządzające. Chociaż płaska struktura organizacyjna zapewnia elastyczność w podejmowaniu decyzji, zwiększa również ryzyko, takie jak brak nadzoru, konflikty interesów i nieetyczne

zachowania. W wielu MŚP procesy decyzyjne są w większości realizowane przez wąską grupę menedżerów lub jednego lidera, co prowadzi do niewystarczającego przepływu informacji do interesariuszy. Ponadto większość MŚP nie posiada skutecznego systemu audytu wewnętrznego, co zwiększa ryzyko błędów i nadużyć. Nieskuteczne mechanizmy kontroli mogą skutkować stratami finansowymi, utratą reputacji i sankcjami prawnymi (EBA, 2021; Feng & Saleh, 2024).

03

Czynniki regulacyjne i rynkowe

W ostatnich latach UE wprowadziła kompleksowe regulacje, które zastępują dobrowolne polityki zrównoważonego rozwoju obowiązkową integracją ESG z procesami strategicznymi i operacyjnymi przedsiębiorstw.

Chociaż przepisy te dotyczą przede wszystkim dużych przedsiębiorstw, mają one również znaczący wpływ pośredni na MŚP. Wynika to z faktu, że przepisy te, wraz z wymaganiami rynku, odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu wyników przedsiębiorstw w zakresie ESG.

01. Dyrektywa w sprawie sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (CSRD- The Corporate Sustainability Reporting Directive):

Dyrektywa UE w sprawie sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju, która weszła w życie w 2024 r. Zgodnie z dyrektywą przedsiębiorstwa muszą ujawniać swoje wyniki w zakresie ESG w sposób otwarty, porównywalny i podlegający audytowi. CSRD ma na celu zapewnienie, aby interesariusze mogli oceniać nie tylko wyniki finansowe przedsiębiorstw, ale także ich wyniki w zakresie zrównoważonego

rozwoju. Chociaż przepisy te początkowo dotyczą dużych przedsiębiorstw, mają one również zastosowanie do MŚP, które przekraczają określone progi wielkości. Ponadto od MŚP w łańcuchu dostaw coraz częściej oczekuje się dostarczania przejrzystych danych i przestrzegania obowiązków sprawozdawczych (UE, 2022).

02. Taksonomia UE:

Rozporządzenie w sprawie taksonomii UE weszło w życie w 2020 r. w celu zapewnienia, że inwestycje są przeznaczane na zrównoważone projekty i działania, aby osiągnąć cele klimatyczne i energetyczne na 2030 r. To, które działania gospodarcze są uznawane za zrównoważone środowiskowo, określa system klasyfikacji taksonomii UE. Jego głównym celem jest skierowanie

środków finansowych na prawdziwie zrównoważone przedsięwzięcia poprzez zobowiązanie przedsiębiorstw do jawnego ujawniania swojego wpływu na środowisko. Dzięki temu instytucje finansowe i inwestorzy mogą uniknąć niebezpieczeństwa „greenwashingu” (UE, 2020).

03. Dyrektywa w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (CSDDD-Corporate Sustainability Due Diligence Directive):

W ramach unijnych ram polityki zrównoważonego rozwoju wprowadzono dyrektywę CSDDD, aby rozszerzyć zakres odpowiedzialności przedsiębiorstw w zakresie wpływu na środowisko i prawa człowieka. CSDDD zobowiązuje przedsiębiorstwa do ponoszenia odpowiedzialności nie tylko za własną działalność, ale także za wpływ na prawa człowieka i środowisko w całym łańcuchu dostaw. Rozporządzenie to wprowadza

podejście oparte na ryzyku w celu zapobiegania naruszeniom społecznym i środowiskowym w całym łańcuchu dostaw. Chociaż CSDDD nie dotyczy bezpośrednio MŚP, wywiera na nie pośrednią presję, ponieważ od dużych przedsiębiorstw coraz częściej oczekuje się, że będą wymagać od swoich dostawców z sektora MŚP dokumentacji lub sprawozdań dotyczących zgodności z ESG (UE, 2024).

04. Czynniki rynkowe:

Modele finansowania skoncentrowane na ESG i odpowiedzialne inwestowanie zyskują na popularności w wyniku wprowadzenia krajowych i unijnych regulacji dotyczących ESG. Firmy o wysokim poziomie zgodności z ESG mają obecnie pierwszeństwo w portfelach międzynarodowych inwestorów. Ponadto wyniki firmy w zakresie ESG są obecnie kluczowym czynnikiem decydującym o jej zdolności do uzyskania dostępu do instrumentów zrównoważonego finansowania, takich jak zielone obligacje i kredyty związane ze zrównoważonym rozwojem. Ponadto młodsze segmenty konsumentów są bardziej skłonne do wybierania marek o wysokich standardach ESG. Rosnący popyt sprawia, że wyniki w zakresie ESG są nie tylko etycznym

obowiązkiem, ale także komercyjną przewagą konkurencyjną. Duże międzynarodowe przedsiębiorstwa coraz częściej wymagają od małych i średnich przedsiębiorstw w swoich łańcuchach dostaw przestrzegania standardów ESG. Jest to szczególnie widoczne w sektorach takich jak motoryzacyjny, tekstylny i detaliczny. Nieprzestrzeganie tych standardów może prowadzić do rozwiązania umów i utraty dostępu do rynku. Ponadto wyniki w zakresie ESG stały się kluczowym czynnikiem wpływającym na reputację marki i wycenę przedsiębiorstwa. Firmy stosujące solidne praktyki ESG są zazwyczaj bardziej odporne na kryzysy i są w stanie szybciej się z nich podnieść.

Rola kształcenia i szkolenia zawodowego w zwiększaniu zdolności w zakresie ESG

Sektor kształcenia i szkolenia zawodowego ma zasadnicze znaczenie dla wyposażenia MŚP w wiedzę, umiejętności i kompetencje niezbędne do sprostania wyzwaniom związanym z ESG. Dzięki przepisom UE zasady ESG stają się podstawowymi elementami strategii biznesowych, a zrównoważony rozwój – ważną przewagą konkurencyjną.

Podczas gdy duże przedsiębiorstwa dysponują zazwyczaj wystarczającymi zasobami i wiedzą specjalistyczną, aby zarządzać tą transformacją, MŚP często borykają się z trudnościami ze względu na ograniczoną wiedzę techniczną, ograniczenia finansowe i słabe struktury organizacyjne. Półstrukturalizowane wywiady przeprowadzone w pięciu krajach w ramach projektu PEARL pokazują, że MŚP, zwłaszcza mikro- i małe przedsiębiorstwa, w dużej mierze nie posiadają formalnych strategii ESG i mają niską świadomość w zakresie ESG.

Podkreśla to pilną potrzebę podjęcia systematycznych działań edukacyjnych w celu wypełnienia luk w wiedzy, poprawy znajomości ryzyka związanego z ESG oraz wsparcia transformacji strategicznej. Strukturalne, modułowe i dostosowane do kontekstu programy szkoleniowe w zakresie ESG – takie jak te oferowane w ramach ram wiedzy i programu nauczania PEARL – odpowiadają na te potrzeby, zapewniając dostosowane do potrzeb moduły szkoleniowe. Obejmują one podstawowe informacje na temat ESG, a także praktyczne wytyczne dotyczące oceny ryzyka, opracowywania strategii, sprawozdawczości i zrównoważonego finansowania.

„Włączenie kompetencji ESG do programów kształcenia i szkolenia zawodowego pozwala MŚP postrzegać ESG jako niezbędny element konkurencyjności i długoterminowej rentowności. Ponadto uwzględnienie umiejętności horyzontalnych, takich jak myślenie systemowe, etyczne podejmowanie decyzji i odpowiedzialne przywództwo, wspieranych przez ramy takie jak EntreComp, GreenComp i DigComp, wzmacnia ofertę kształcenia i szkolenia zawodowego”.

Kompetencje te sprzyjają rozwojowi przedsiębiorczości zorientowanej na zrównoważony rozwój i pomagają MŚP dostosować się do zmieniających się przepisów. Poza wiedzą techniczną, kształcenie i szkolenie zawodowe przyczynia się również do zmian kulturowych w MŚP poprzez angażowanie liderów i pracowników w empiryczne, partycypacyjne uczenie się. Model PEARL „Train-the-Trainer” jest tego przykładem, wyposażając instruktorów w umiejętności prowadzenia skutecznych szkoleń z zakresu ESG, co daje efekt mnożnikowy w lokalnych i regionalnych ekosystemach MŚP. Elastyczne formaty szkoleń (stacjonarne, hybrydowe i samodzielna nauka online) sprawiają, że szkolenia z zakresu ESG są

dostępne i integracyjne, dostosowane do różnorodnych potrzeb różnych branż i regionów. Narzędzia diagnostyczne, takie jak aplikacja PEARL ESG Risk Assessment Application, pomagają MŚP oceniać i poprawiać swoje wyniki w zakresie ESG, zwiększając odporność na ryzyko rynkowe, regulacyjne i reputacyjne. Ogólnie rzecz biorąc, kształcenie i szkolenie zawodowe jest kluczowym czynnikiem umożliwiającym budowanie zdolności MŚP w zakresie ESG. Wypełniając luki w wiedzy i umiejętnościach, wspiera ono bardziej odporną, integracyjną i zrównoważoną gospodarkę europejską poprzez ukierunkowane szkolenia, zasoby cyfrowe i wsparcie strategiczne.

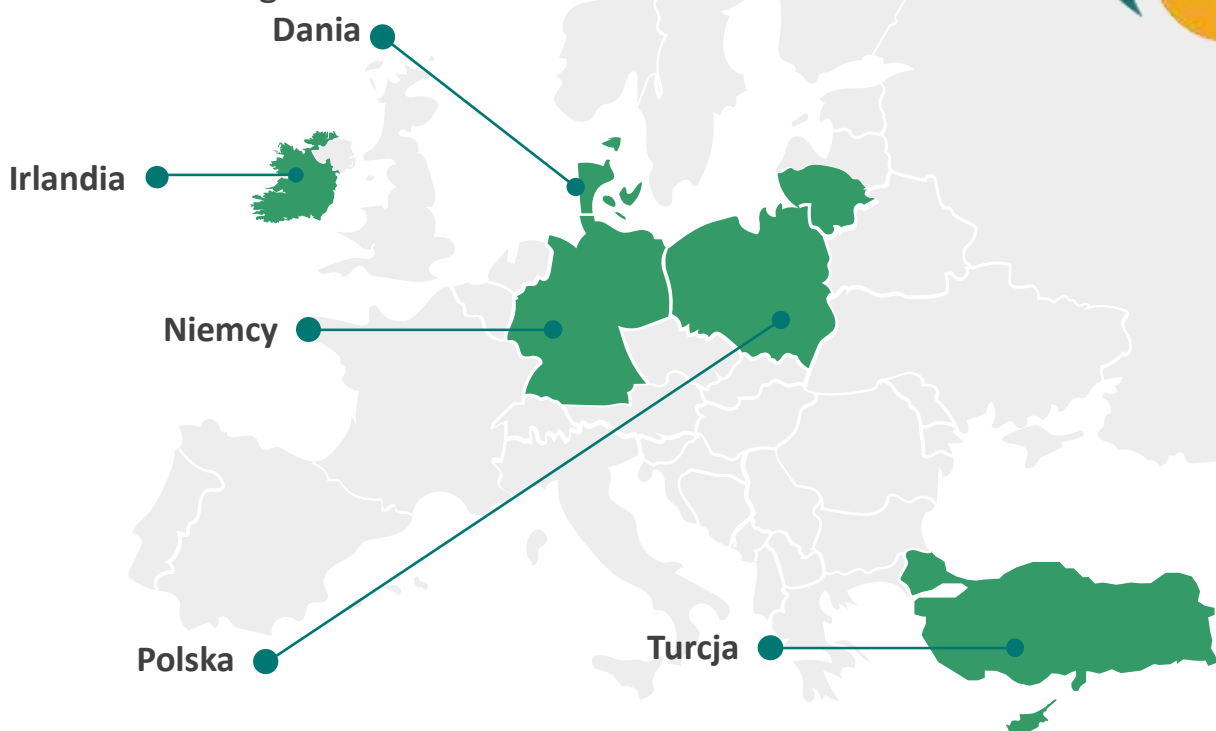

Na podstawie raportów krajowych (analiz dokumentacji) oraz częściowo ustrukturyzowanych wywiadów przeprowadzonych w **Turcji, Irlandii, Niemczech, Polsce i Danii**, w niniejszej sekcji przedstawiono **porównawczy i szczegółowy przegląd zarządzania ESG w MŚP**, wskazując najlepsze praktyki, luki i przyszłe wyzwania.

01	Raporty krajowe: Podsumowanie porównawcze i najważniejsze wnioski	16
02	Wyniki wywiadów częściowo ustrukturyzowanych: Główne tematy i wnioski	18
03	Zidentyfikowane luki i potrzeby szkoleniowe	20

Raporty krajowe: Porównanie Podsumowanie i najważniejsze wnioski

Głównym celem raportów krajowych jest przedstawienie **aktualnej sytuacji, doświadczeń i wiedzy specjalistycznej w zakresie ESG i MŚP w krajach partnerskich** oraz **zidentyfikowanie najlepszych praktyk i luk w zakresie wsparcia**. Raporty krajowe zostaną zebrane w celu opracowania raportu porównawczego, który pomoże sformułować wiedzę na temat doświadczeń i wiedzy specjalistycznej w zakresie wsparcia biznesowego w zakresie ESG.

Raport krajowy zawiera analizę porównawczą **praktyk zarządzania ESG w pięciu krajach – Turcji, Irlandii, Niemczech, Polsce i Danii** – oraz wskazuje, w jaki sposób **MŚP w tych krajach radzą sobie z rosnącym zapotrzebowaniem na integrację ESG**, w tym:

01. Polityka rządowa, inicjatywy i agencje

ogólne i dotyczące konkretnie zarządzania ESG w MŚP;

02. Edukacja i szkolenia

Ogólne i specyficzne dla zarządzania ESG.

03. Kierunki rozwoju i perspektywy/luki/wyzwania

Zarządzanie ESG i edukacja w MŚP.

W Turcji MŚP borykają się z wyzwaniami związanymi z wdrażaniem standardów ESG ze względu na ograniczone zasoby i świadomość, pomimo wsparcia rządowego, takiego jak plan działania „Zielony Ład”. W Irlandii MŚP są nieprzygotowane do obowiązkowej sprawozdawczości ESG. W Niemczech MŚP wdrażają praktyki ESG, ale korzystają ze

specjalistycznych szkoleń w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego, aby pomóc im sprostać zmieniającym się przepisom UE. W Polsce niski poziom przygotowania MŚP do ESG zagraża ich konkurencyjności. W Danii, mimo że inicjatywy rządowe wspierają transformację ekologiczną MŚP, nadal występują ograniczenia zasobów.

„Ogólny wniosek jest taki, że chociaż we wszystkich pięciu krajach osiągnięto znaczny postęp, nadal istnieją poważne wyzwania, szczególnie w zakresie zapewnienia praktycznej edukacji w zakresie ESG i pokonania barier finansowych dla MŚP. Zaleca się, aby rządy wzmocniły struktury wsparcia, uprościły ramy regulacyjne i zaoferowały bardziej ukierunkowane programy szkoleniowe, aby zapewnić MŚP możliwość pomyślnego włączenia zasad ESG do swoich modeli biznesowych”.

Wyniki wywiadów częściowo ustrukturyzowanych: Główne tematy i wnioski

Celem przeprowadzenia częściowo ustrukturyzowanych wywiadów w pięciu krajach było zebranie jakościowych, dogłębnych danych od MŚP i kluczowych informatorów na temat poziomu świadomości, praktyk, barier we wdrażaniu oraz luk w wiedzy i edukacji w sektorze MŚP.

Wywiady częściowo ustrukturyzowane obejmują zebranie informacji od następujących respondentów w każdym kraju: (Tabela 2)

01. Specjaliści ds. kształcenia i szkolenia zawodowego (VET)

W tym nauczyciele i pedagodzy

02. Eksperti ds. ryzyka i strategii ESG

Eksperti specjalizujący się w ryzyku i strategii w zakresie ESG (konsultanci biznesowi, izby handlowe, lokalne agencje wsparcia).

03. Przedstawiciele małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)

	 Turcja	 Dania	 Polska	 Niemcy	 Irlandia	RAZEM
Nauczyciele kształcenia i szkolenia zawodowego	4	5	2	4	5	20
Eksperti ESG	4	-	3	2	2	11
MŚP	4	2	5	4	5	20
Razem	12	7	10	10	12	51

Tabela 2. Respondenci wywiadów

W tabeli 3 przedstawiono kluczowe tematy, które pojawiły się podczas częściowo ustrukturyzowanych wywiadów.

Wyniki potwierdzają, że chociaż reakcja na program zrównoważonego rozwoju była pozytywna, poziom świadomości ESG w MŚP jest niski, szczególnie w wymiarze społecznym i ładu korporacyjnego. Głównymi czynnikami napędzającymi zmiany są dążenie kierownictwa do uzyskania przewagi konkurencyjnej poprzez wzrost sprzedaży lub redukcję kosztów, wymagania klientów oraz zewnętrzne

wymagania wynikające z ram regulacyjnych. Istnieją poważne wyzwania, z którymi należy się zmierzyć, w tym deficyt umiejętności i wiedzy, np. zrozumienie ESG; regulacje i wymogi prawne, ocena i raportowanie, zarządzanie ryzykiem i zarządzanie zmianami; ograniczenia czasowe i finansowe oraz dopasowanie celów zrównoważonego rozwoju do celów finansowych przedsiębiorstwa.

	 Turcja (N=12)	 Dania (N=7)	 Polska (N=10)	 Niemcy (N=10)	 Irlandia (N=12)	(N=51)
Tematy						
Poziom świadomości						
Poziom świadomości ESG niski	10	5	7	6	11	39
Świadomość zrównoważonego rozwoju	3	6	4	5	7	25
Brak formalnego planowania lub strategii	4	4	9	7	12	34
Główne czynniki ESG mające wpływ na MŚP						
Zużycie energii	5	6	10	7	10	38
Gospodarka odpadami	5	7	5	4	8	29
Zdrowie i bezpieczeństwo	7	5	2	4	8	26
Dobre samopoczucie pracowników	2	7	2	7	4	22
Zgodność z przepisami prawa i regulacjami	6	7	3	8	6	30
Czynniki napędzające zmiany						
Kultura zarządzania i wartości	5	7	6	5	4	27
Zapewnia przewagę konkurencyjną	6	4	6	7	10	33
Pracownicy	5	3	2	2	2	14
Klienci	6	7	5	10	10	38
Łańcuch dostaw	3	7	0	2	1	13
Inwestorzy i instytucje finansowe	0	5	0	7	3	15
Przepisy i regulacje rządowe	5	3	6	4	10	28
Wyzwania związane z wdrożeniem						
Brak umiejętności, wiedzy i doświadczenia	10	7	9	5	12	43
Ograniczenia zasobów – czas, finanse	8	7	9	9	10	43
Konkurencyjne priorytety – operacyjne/zysk	4	5	3	5	11	28
Potrzebne wsparcie rządowe						
Wsparcie finansowe	8	7	7	5	9	41
Podnoszenie świadomości i budowanie potencjału	6	7	10	5	9	37

Tabela 3. Kluczowe tematy poruszone podczas częściowo ustrukturyzowanych wywiadów

3.1	Poziom świadomości	Strona 21
3.2	Główne czynniki ESG mające wpływ na MŚP	Strona 22
3.3	Czynniki napędzające zmiany	Strona 24
3.4	Wyzwania związane z wdrożeniem	Strona 26
3.5	Potrzebne wsparcie rządowe	Strona 27

3.1 Poziom świadomości

Odpowiedzi respondentów na pytania dotyczące poziomu świadomości skupiały się na trzech głównych tematach:

01. Niski poziom świadomości ESG

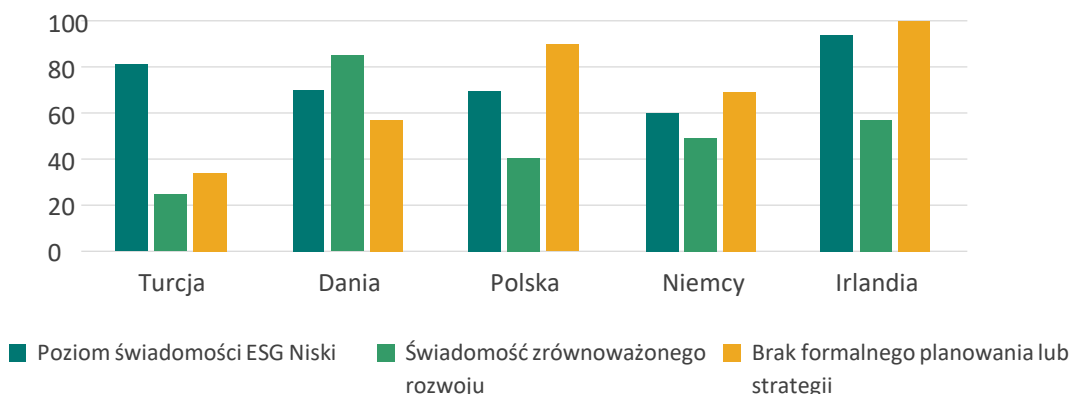
02. Świadomość zrównoważonego rozwoju

03. Brak formalnych planów lub strategii

Analizując rozkład odpowiedzi według krajów, warto zauważyć, że odsetek uczestników wskazujących na niską świadomość ESG jest dość wysoki w Turcji i Irlandii, a brak formalnych planów lub strategii jest również

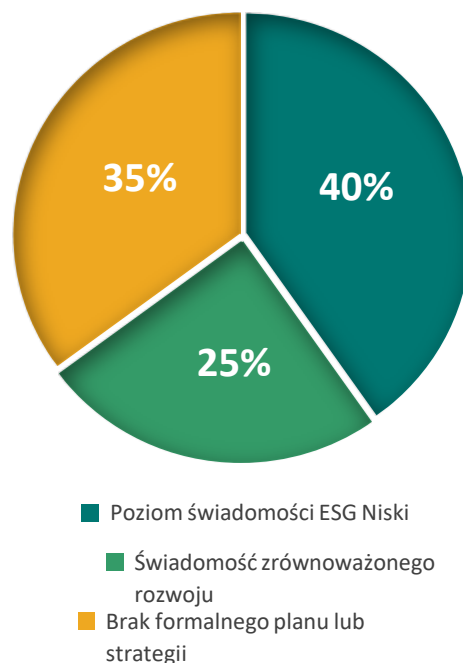
powszechny w innych krajach. Natomiast odsetek uczestników, którzy stwierdzili, że są świadomi zrównoważonego rozwoju, jest stosunkowo niższy we wszystkich krajach.

Poziom świadomości w poszczególnych krajach

Wyniki te wskazują na pilną potrzebę podnoszenia świadomości i opracowania systematycznych planów dotyczących ESG. Patrząc na ogólny rozkład odpowiedzi, 40% uczestników stwierdziło, że ich poziom świadomości ESG jest niski, 35% stwierdziło, że nie ma formalnego planu ani strategii, a tylko 25% stwierdziło, że jest świadome kwestii zrównoważonego rozwoju.

Poziom świadomości ogółem

Wyniki te pokazują, że **MŚP mają ograniczoną podstawową wiedzę na temat kwestii ESG** oraz że istnieje **znaczną rozbieżność między świadomością a wdrażaniem w przedsiębiorstwach.**

3.2 Główne czynniki ESG mające wpływ na MŚP

Zgodnie z odpowiedziami uczestników, **główne czynniki ESG** mające wpływ na MŚP można podzielić na **pięć głównych tematów**:

01. Zużycie energii
02. Gospodarka odpadami
03. Zdrowie i bezpieczeństwo
04. Dobre samopoczucie pracowników
05. Zgodność z przepisami prawa i regulacjami

Tematy te są pogrupowane **trzy główne wymiary ESG**:

Środowisko

Społeczne

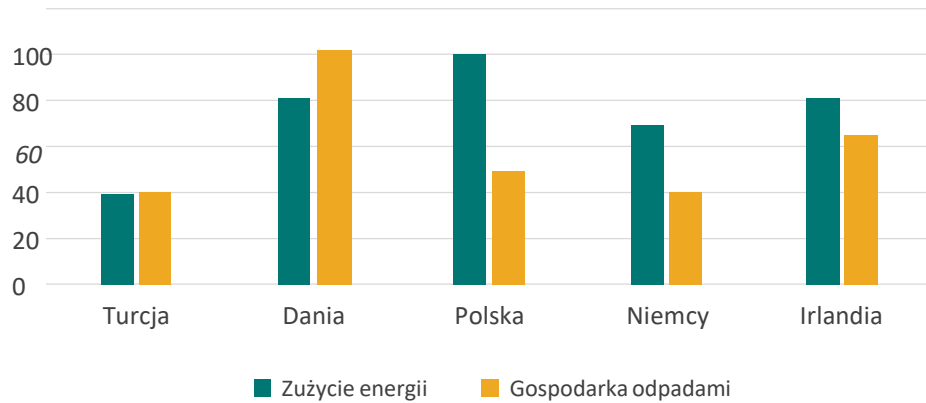
Zarządzanie

ESG
ENVIRONMENTAL SOCIAL GOVERNANCE

Wśród czynników środowiskowych na pierwszy plan wysuwają się zużycie energii (38) i gospodarka odpadami (29), natomiast w sferze społecznej ważne są zdrowie i bezpieczeństwo (26) oraz dobre samopoczucie pracowników (22). W wymiarze zarządzania najbardziej podkreślano zgodność z przepisami prawa i regulacjami (30) (tabela 3). We wszystkich krajach zużycie energii jest ogólnie postrzegane jako kwestia priorytetowa. Jednak uczestnicy z

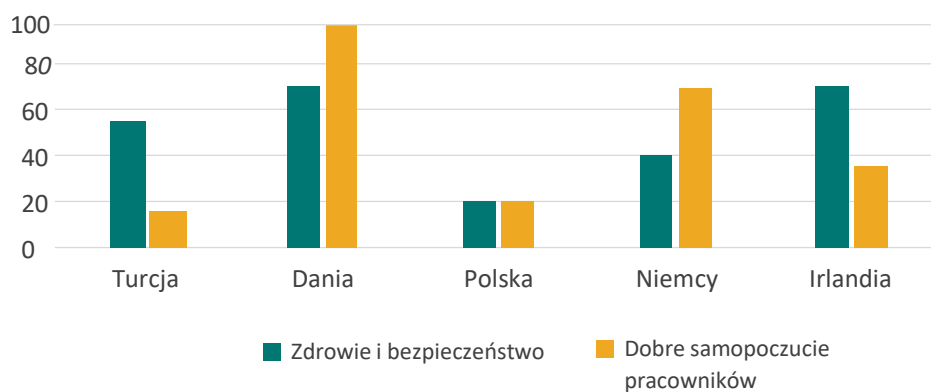
Danii kładą większy nacisk na gospodarkę odpadami i dobre samopoczucie pracowników niż uczestnicy z innych krajów (w ujęciu procentowym). Podobnie uczestnicy z Niemiec częściej podkreślają znaczenie dobrego samopoczucia pracowników w porównaniu z innymi krajami. Ponadto w kategorii zdrowia i bezpieczeństwa uczestnicy z Turcji i Irlandii kładą większy nacisk na zdrowie i bezpieczeństwo (w ujęciu procentowym).

Środowisko

Uczestnicy z Danii i Niemiec kładą również większy nacisk na zgodność z przepisami prawa i regulacjami niż uczestnicy z innych krajów. Podczas gdy uczestnicy z Polski kładą największy nacisk na zużycie energii, ich nacisk na zgodność z przepisami prawa i regulacjami jest mniejszy niż w przypadku uczestników z innych krajów w ujęciu procentowym.

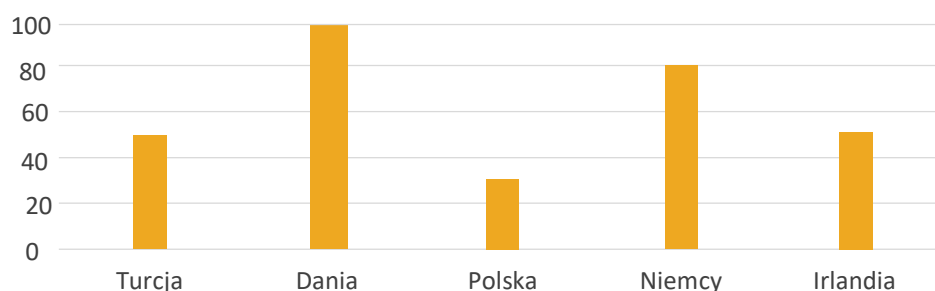
Społeczne

Ogólnie rzecz biorąc, kwestie związane ze środowiskiem i łańcem korporacyjnym, takie jak zużycie energii i zgodność z przepisami prawa, są priorytetowe dla MŚP, ale świadomość i systematyczne wdrażanie kwestii społecznych (np. dobre samopoczucie pracowników) nie są jeszcze wystarczająco silne. Sytuacja ta wskazuje, że kwestie ESG są nadal poruszane przez większość MŚP w sposób fragmentaryczny i nie

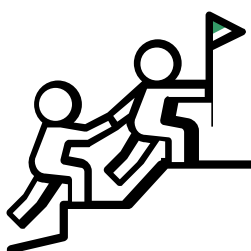
zostały przekształcone w kompleksową strategię. Wyniki te wyraźnie podkreślają znaczenie działań rozwijających potencjał opracowanych w ramach projektu PEARL, mających na celu wzmocnienie odpowiedzialności MŚP w zakresie ochrony środowiska, poprawę ich wpływu społecznego oraz usprawnienie procesów ładu korporacyjnego.

Zarządzanie – zgodność z przepisami prawnymi i regulacyjnymi

3.3 Czynniki napędzające zmiany

Według respondentów główne czynniki napędzające zmiany w MŚP można podzielić na siedem głównych tematów:

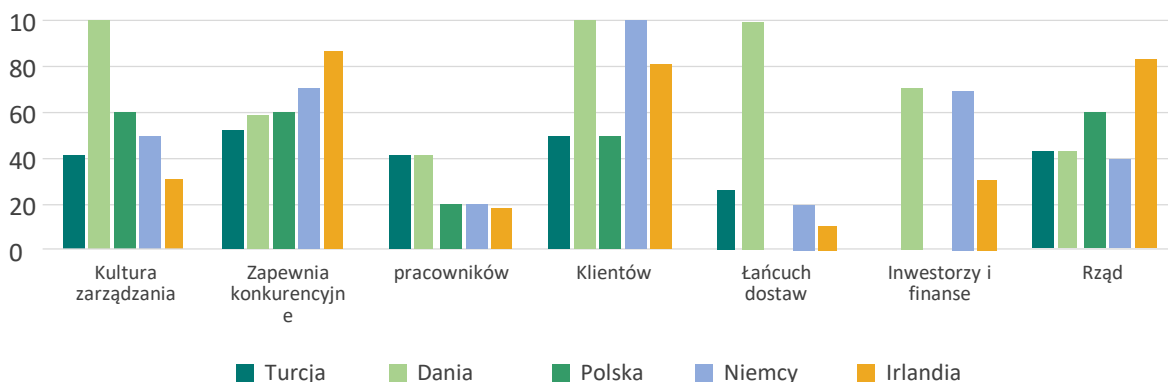

01. Kultura zarządzania i wartości
02. Zapewnia przewagę konkurencyjną
03. Pracownicy
04. Klienci
05. Łańcuch dostaw
06. Inwestorzy i instytucje finansowe
07. Przepisy prawne i regulacje rządowe

Patrząc na ogólne wyniki, jako najważniejsze czynniki wyróżniają się przewaga konkurencyjna (20%) i klienci (22%). Kultura zarządzania i wartości (16%) oraz przepisy i regulacje rządowe (17%) również odgrywają ważną rolę w transformacji ESG w MŚP. Natomiast pracownicy (8%), łańcuch dostaw (8%) oraz inwestorzy i

instytucje finansowe (9%) są mniej istotne w porównaniu z innymi czynnikami. Wyniki te wskazują, że MŚP są motywowane przede wszystkim do dostosowania się do rynków zewnętrznych, zwiększenia konkurencyjności oraz przestrzegania wymogów prawnych w zakresie praktyk ESG.

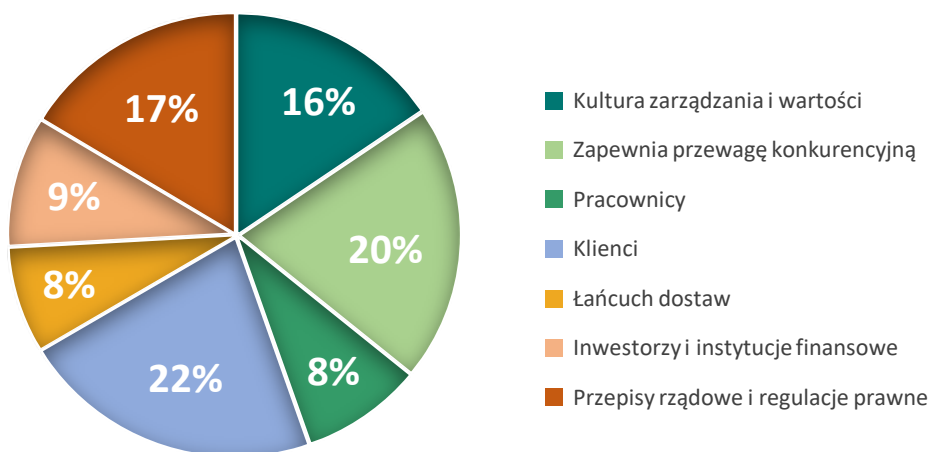
Czynniki napędzające zmiany

W analizie krajów pod kątem siedmiu głównych tematów uczestnicy z Danii i Niemiec przywiązują największą wagę do czynników związanych z wymaganiami klientów oraz inwestorami/instytucjami finansowymi. Ponadto wypowiedzi uczestników z Niemiec wyróżniają się w kategorii „zapewnia przewagę konkurencyjną” wraz z wypowiedziami uczestników z Irlandii. Z drugiej strony uczestnicy z Danii znacznie różnią się od uczestników z innych krajów pod względem odsetka wypowiedzi dotyczących kultury zarządzania i wartości oraz łańcucha dostaw.

Czynnik pracowniczy pozostaje jednak stosunkowo mniej istotny we wszystkich krajach, co wskazuje, że motywacja wewnętrzna i strategie ukierunkowane na pracowników nie są jeszcze wystarczająco silne, aby napędzać zmiany w zakresie ESG.

Czynniki napędzające zmiany – ogółem

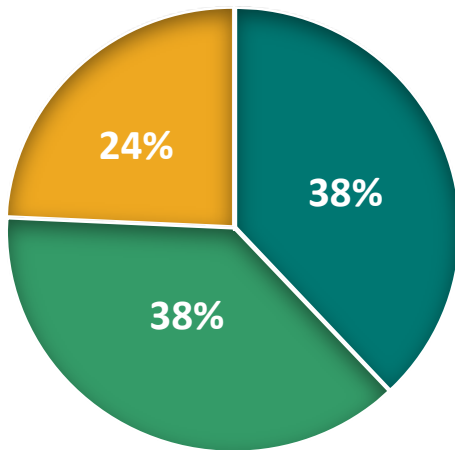

3.4 Wyzwania związane z wdrożeniem

Według respondentów **największe wyzwania przed iakimi stoia MŚP w zakresie wdrażania ESG**, można podzielić na **trzy główne grupy**:

- 01. Brak umiejętności, wiedzy i doświadczenia**
- 02. Ograniczenia zasobów - czasowe, finansowe**
- 03. Konkurencyjne priorytety - operacyjne/związane z osiągnięciem zysków**

Wyzwania związane z wdrażaniem

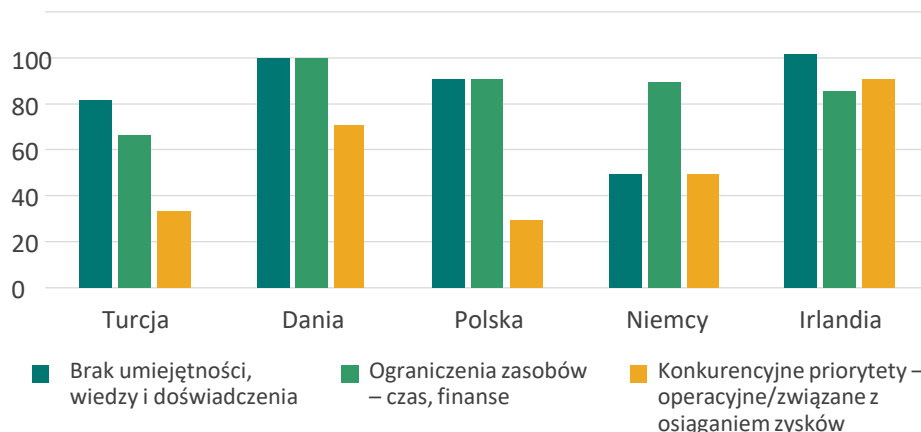
Ogólnie rzecz biorąc, najczęściej wymienianymi barierami były brak umiejętności, wiedzy i doświadczenia (38%) oraz ograniczenia czasowe i finansowe (38%). Na kolejnym miejscu znalazły się konkurencyjne priorytety – operacyjne/związane z osiągnięciem zysków (24%). Wyniki te wskazują, że MŚP muszą rozwijać swoje zdolności i zapewnić sobie wystarczające zasoby podczas wdrażania procesów ESG, a także, że mogą być zmuszone do odłożenia na dalszy plan swoich długoterminowych celów w zakresie zrównoważonego rozwoju ze względu na codzienne presje operacyjne.

- Brak umiejętności, wiedzy i doświadczenia
- Ograniczenia zasobów – czas, finanse
- Konkurencyjne priorytety – operacyjne/zyski

W analizie według krajów jako najważniejsza kwestia dla wszystkich uczestników, z wyjątkiem uczestników z Niemiec, pojawił się brak umiejętności, wiedzy i doświadczenia. Ponadto wszyscy uczestnicy podkreślają znaczenie ograniczeń zasobów – czasowych i finansowych. Uczestnicy z Irlandii i Danii są

równomiernie rozłożeni pod względem procentowym we wszystkich tematach, natomiast dla uczestników z Niemiec ograniczenia zasobów są ważniejsze niż inne tematy. Najważniejszym tematem dla uczestników z Turcji jest koncepcja braku umiejętności, wiedzy i doświadczenia.

Wyzwania związane z wdrożeniem

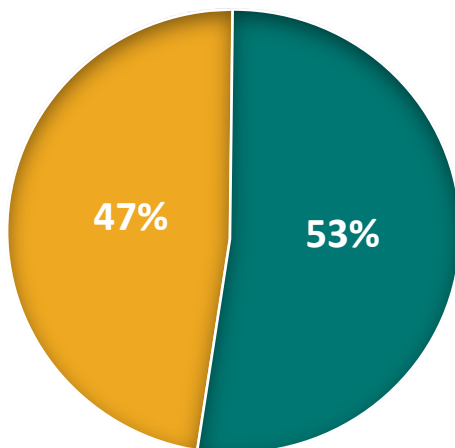
3.5 Potrzebne wsparcie rządowe

Według respondentów podstawowe wsparcie rządowe **potrzebne MŚP do skuteczniejszego wdrażania praktyk ESG** można podzielić na dwie główne kategorie:

01. Wsparcie finansowe i podnoszenie świadomości

02. Budowanie potencjału

Potrzebne wsparcie rządowe – ogółem

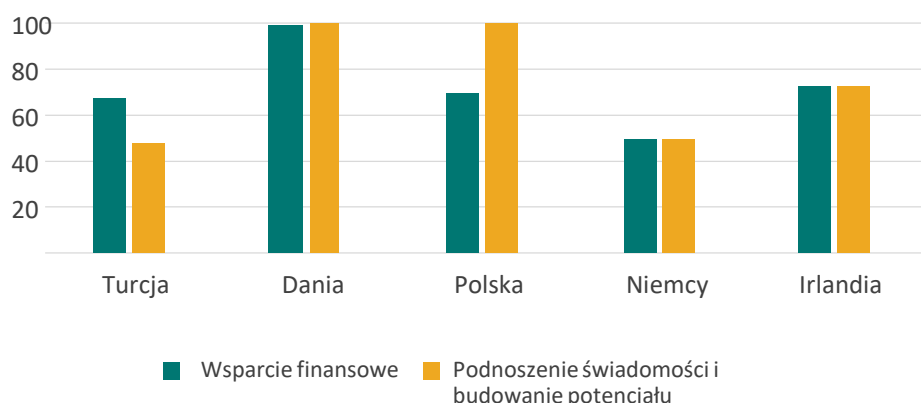
Ogólnie 53% uczestników wskazało wsparcie finansowe jako priorytetową potrzebę, a 47% podkreśliło znaczenie budowania świadomości i potencjału. Wyniki te pokazują, że praktyki ESG są często opóźniane lub wdrażane w ograniczonym zakresie z powodu braku środków finansowych. Jednak brak rozwoju potencjału i świadomości wskazuje na potrzebę zarówno zmiany wiedzy, jak i zachowań, aby zapewnić długoterminową transformację w zakresie ESG.

- Wsparcie finansowe
- Świadomość i budowanie potencjału

Analizując poszczególne kraje, można zauważyć, że uczestnicy z Danii, Niemiec i Irlandii wykazują zrównoważony rozkład między obydwojema tematami. Jednakże odsetki wskazują, że uczestnicy z Danii i Polski znacznie

bardziej niż uczestnicy z innych krajów kładą nacisk na podnoszenie świadomości i budowanie potencjału. Z drugiej strony, dla uczestników z Turcji najważniejszym czynnikiem było wsparcie finansowe.

Potrzebne wsparcie rządowe

- Wsparcie finansowe
- Podnoszenie świadomości i budowanie potencjału

„W oparciu o szczegółowe ustalenia zawarte w raportach krajowych i analizach częściowo ustrukturyzowanych wywiadów, program nauczania PEARL został starannie opracowany, aby bezpośrednio zająć się zidentyfikowanymi lukami i potrzebami szkoleniowymi MŚP w dziedzinie ESG. W związku z tym opracowano następujące moduły, aby zapewnić kompleksowe i ukierunkowane ćwiczenia edukacyjne: Wprowadzenie do ESG; Wdrażanie ESG, wizja i odpowiedzialność; Analiza ryzyka ESG i ocena istotności; Strategia ESG i wdrażanie; raportowanie, komunikacja i budowanie marki; oraz zrównoważone finansowanie i opcje finansowania dla MŚP. Modułowa struktura zapewnia pełną zgodność programu nauczania z praktycznymi realiami i potrzebami w zakresie budowania potencjału wskazanymi w wynikach badań, co ostatecznie umożliwi MŚP skuteczne i zrównoważone włączenie zasad ESG do swoich praktyk biznesowych”.

Oparty na teorii edukacyjnej model wiedzy, umiejętności i postaw (KSA) jest uznawany za kompleksowe ramy strukturyzacji procesu uczenia się i rozwoju zawodowego (Maqsood i in., 2003). Początkowo powiązana z taksonomią Blooma, wiedza reprezentuje dziedzinę poznawczą, obejmującą umiejętności umysłowe i zrozumienie faktów. Umiejętności odpowiadają dziedzinie psychomotorycznej, odzwierciedlając praktyczne i manualne zdolności, natomiast postawy odnoszą się do dziedziny afektywnej, obejmującej emocje, wartości i skłonności behawioralne (Bloom, 1956; Anderson i in., 2000).

01	Przegląd obszarów kompetencji i oczekiwanych wyników	30
02	Wiedza, umiejętności i postawy (KSA) w poszczególnych obszarach kompetencji	31

Przegląd obszarów kompetencji i oczekiwanych wyników

Ramy wiedzy mają na celu zdefiniowanie i szczegółowe opisanie podstawowych obszarów kompetencji dla **specjalistów ds. kształcenia i szkolenia zawodowego oraz MŚP w dziedzinie ESG**. Ten proces współtworzenia zapewnia uwzględnienie **kluczowych obszarów kompetencji** poprzez innowacyjne połączenie ustalonych ram, takich jak **GreenComp Framework, EntreComp Framework** oraz odpowiednich aspektów **DigComp Framework**. Naszym celem jest zaoferowanie holistycznego podejścia do szkoleń ESG dostosowanego do potrzeb MŚP, co ostatecznie doprowadzi do zasadniczej zmiany w kształceniu zawodowym, aby sprostać zarówno obecnym, jak i przyszłym wymaganiom w zakresie umiejętności i wiedzy ESG.

To ustrukturyzowane podejście gwarantuje, że działania szkoleniowe:

„Projekt PEARL przyjmuje model wiedzy, umiejętności i postaw (KSA) jako podstawowe podejście do definiowania kompetencji związanych z ESG w MŚP. Stosując model KSA, PEARL systematycznie mapuje podstawowe kompetencje ESG określone w ramach EntreComp, DigComp i GreenComp do konkretnych potrzeb MŚP”.

Kompetencje uporządkowane według modelu wiedzy, umiejętności i postaw (KSA) stanowią podstawę projektu programu nauczania PEARL i powiązanych modułów szkoleniowych. Kompetencje te określają podstawowe obszary zdolności, które specjaliści z MŚP muszą rozwinąć, aby skutecznie włączyć zasady ESG do swoich procesów biznesowych. Określając, co uczestnicy powinni wiedzieć (wiedza), jak to

01. Informacja

To, co powinni wiedzieć profesjonalści

02. Umiejętności

Jak powinni je stosować

03. Postawy

Jakie nastawienie powinni przyjąć

zastosować (umiejętności) i jakie nastawienie przyjąć (postawy), kompetencje te zapewniają, że każdy moduł ma strategiczną strukturę i podstawy pedagogiczne. W ten sposób ramy te kształtują treść i cele nauczania modułów, zapewniając jednocześnie, że program nauczania bezpośrednio odpowiada potrzebom i lukom zidentyfikowanym w raportach krajowych i analizach wywiadów.

Wiedza, umiejętności i postawy (KSA) w poszczególnych obszarach kompetencji

4.1	Ramy EntreComp (Kompetencje przedsiębiorcze)	Strona 31
4.2	GreenComp (Kompetencje ekologiczne)	Strona 35
4.3	Digcomp (kompetencje cyfrowe)	Strona 38

4.1 Ramy EntreComp (Kompetencje przedsiębiorcze)

Ramy EntreComp definiują przedsiębiorczość jako **podstawową, horyzontalną kompetencję w procesie uczenia się przez całe życie**, obejmującą nie tylko zdolność do rozpoczęcia działalności gospodarczej, ale także **umiejętność przekształcania pomysłów w działania w różnych kontekstach**.

W projekcie PEARL EntreComp służy do promowania rozwoju przedsiębiorczego sposobu myślenia, który wspiera integrację ESG. Koncentrując się na takich obszarach, jak kreatywność, etyczne i zrównoważone myślenie, mobilizowanie zasobów, planowanie i uczenie się poprzez doświadczenie, EntreComp umożliwia MŚP i specjalistom ds. kształcenia i szkolenia zawodowego prowadzenie inicjatyw ESG.

MŚP mogą w ten sposób opracować innowacyjne i elastyczne strategie napędzające długoterminowe zrównoważone zmiany, zwiększając swoją konkurencyjność i odporność. Promowanie kompetencji przedsiębiorczych wśród osób fizycznych i MŚP ma kluczowe znaczenie dla kluczowych kompetencji UE w zakresie uczenia się przez całe życie.

EntreComp identyfikuje 3 powiązane ze sobą obszary kompetencji:

01. Pomysły i możliwości

02. Zasoby

03. Przejście do działania

Każdy obszar obejmuje 5 kompetencji, zapewniając uporządkowane podejście do rozwoju przedsiębiorczego myślenia i działania. PEARL wspiera MŚP we wdrażaniu zasad ESG do ich podstawowych strategii. Ramy EntreComp pomagają nauczycielom kształcenia i szkolenia

zawodowego oraz uczniom w budowaniu zdolności przedsiębiorczych niezbędnych do sprostania wyzwaniom ESG, wdrażania zrównoważonych praktyk i tworzenia długoterminowej wartości

Poniżej szczegółowo opisano każdą kompetencję wraz z jej **wiedzy (K), umiejętności (S), postaw (A) oraz kontekstem PEARL**, wszystkie dostosowane do perspektywy ESG.

Obszar 1: Pomysły i możliwości

	Kompetencje.	Wiedza (K)	Umiejętności (S)	Postawy (A)	Kontekst PEARL.
1.1 Wykrywanie możliwości		Gdzie w Twojej branży mogą istnieć możliwości związane z ESG.	Znajdowanie i wybieranie prostych pomysłów ESG, które mogą przynieść korzyści firmie.	Ciekawość, chęć próbowania nowych rzeczy.	Pomoc MŚP w dostrzeganiu podstawowych możliwości związanych z ESG w ich codziennej działalności (np. oszczędność energii, lokalne zaopatrzenie).
1.2 Kreatywność		Proste i niedrogie sposoby poprawy wyników ESG.	Wypróbowywanie praktycznych rozwiązań ESG (np. ponowne wykorzystanie materiałów, redukcja odpadów).	Otwartość i koncentracja na rozwiązaniach.	Zachęcanie MŚP do testowania małych, kreatywnych pomysłów mających na celu poprawę zrównoważonego rozwoju.
1.3 Wizja		Dlaczego długoterminowy cel ESG ma znaczenie dla Twojej firmy.	Wyznaczenie kilku jasnych celów ESG na następny rok.	Myślenie przyszłościowe, realistyczne.	Wspieranie MŚP w definiowaniu osiągalnych, krótko- i średnioterminowych celów ESG.
1.4 Wartość pomysłów		Jak ocenić, czy pomysł dotyczący ESG jest przydatny lub możliwy do zrealizowania.	Porównanie pomysłów ESG w celu wybrania najbardziej realistycznego i wartościowego.	Praktyczne podejście skoncentrowane na tym, co działa.	Pomoc MŚP w ocenie działań ESG pod kątem kosztów, łatwości wdrożenia i wpływu.
1.5 Etyczne i zrównoważone myślenie		Zrozumienie podstawowych wartości ESG	Podejmowanie decyzji biznesowych zgodnych z wartościami ESG	Odpowiedzialność i uczciwość.	Wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw w etycznym postępowaniu i podejmowaniu wyważonych decyzji dotyczących ESG w codziennych wyborach.

Obszar 2: Zasoby

Kompetencje.	Wiedza (K)	Umiejętności (S)	Postawy (A)	Kontekst PEARL.
2.1 Świadomość siebie i poczucie własnej skuteczności	Twoja rola i to, co możesz zrobić w zakresie ESG.	Zrozumienie ograniczeń i budowanie pewności siebie w podejmowaniu działań ESG.	Chęć doskonalenia się, samoświadomość.	Pomoc pracownikom MŚP w dostrzeżeniu, w jaki sposób mogą osobiście przyczynić się do poprawy ESG.
2.2 Motywacja i wytrwałość	Działania w zakresie ESG wymagają czasu i mogą napotykać przeszkody.	Realizacja celów ESG nawet w trudnych sytuacjach.	Bycie zdeterminowanym i zaangażowanym.	Zachęcanie MŚP do skupienia się na celach ESG pomimo wyzwań.
2.3 Mobilizacja zasobów	Jakie zasoby ludzkie, czas lub budżet są potrzebne do realizacji prostych działań ESG.	Mądre wykorzystanie istniejących zasobów na potrzeby ESG (np. zużycie energii elektrycznej, szkolenia).	Praktyczne, zorientowane na pracę zespołową.	Pomoc MŚP w efektywnym wykorzystaniu dostępnych zasobów do poprawy ESG.
2.4 Znajomość finansów i ekonomii	Podstawowe koszty, korzyści i ryzyko związane z ESG.	Podejmowanie prostych decyzji finansowych dotyczących działań ESG (np. oszczędność energii).	Odpowiedzialność i świadomość kosztów.	Wspieranie MŚP w ocenie biznesowej małych inwestycji w ESG.
2.5 Mobilizowanie innych	Kto powinien być zaangażowany w działania ESG w Twojej firmie.	Rozmawianie z innymi i uzyskiwanie ich wsparcia dla działań ESG.	Osoba wspierająca, dobrze komunikująca się.	Pomoc MŚP w angażowaniu pracowników, klientów lub partnerów w niewielkie działania związane z ESG.

Obszar 3: Przejście do działania

Kompetencje.	Wiedza (K)	Umiejętności (S)	Postawy (A)	Kontekst PEARL.
3.1 Podejmowanie inicjatywy	Jak rozpocząć podstawowe działania ESG w swojej firmie.	Podjęcie prostych pierwszych kroków w kierunku zmian ESG.	Proaktywna postawa i wiara w możliwość osiągnięcia celu.	Pomoc MŚP w rozpoczęciu działań ESG od drobnych kroków, takich jak zmiana dostawców na lokalnych.
3.2 Planowanie i zarządzanie	Jak planować i monitorować zadania związane z ESG.	Tworzenie prostych planów działań ESG i sprawdzanie postępów.	Zorganizowane, praktyczne.	Wspieranie MŚP w tworzeniu podstawowych planów ESG (np. ograniczenie marnotrawstwa energii).
3.3 Radzenie sobie z niepewnością i ryzykiem	Działania ESG mogą wiązać się z nieznanymi czynnikami lub ryzykiem	Dokonywanie ostrożnych wyborów, gdy wyniki działań ESG nie są jasne.	Spokój, elastyczność.	Pomoc MŚP w podejmowaniu działań w zakresie ESG, nawet gdy sytuacja jest niepewna.
3.4 Współpraca z innymi	Jak dobrze współpracować z innymi w zakresie ESG (wewnętrznie lub zewnętrznie).	Współpraca w celu osiągnięcia wspólnych celów ESG.	Z szacunkiem, w duchu współpracy.	Wspieranie pracy zespołowej między różnymi rolami lub z partnerami w celu realizacji prostych działań ESG.
3.5 Uczenie się poprzez doświadczenie	ESG to proces uczenia się.	Ulepszanie praktyk ESG w oparciu o to, co się sprawdziło, a co nie.	Otwartość na opinie i ponowne próby.	Pomoc MŚP w refleksji i dostosowywaniu działań ESG w miarę upływu czasu.

4.2

GreenComp (Kompetencje ekologiczne)

GreenComp, europejskie ramy kompetencji w zakresie zrównoważonego rozwoju, definiują wspólny zestaw kompetencji, które mają służyć jako wytyczne dla edukacji i uczenia się przez całe życie w zakresie zrównoważonego rozwoju.

Opracowany przez Wspólne Centrum Badawcze Komisji Europejskiej, **GreenComp ma na celu pomóc osobom fizycznym w aktywnym życiu, pracy i nauce w sposób wspierający zrównoważony rozwój środowiskowy, społeczny i gospodarczy.**

Promuje **myślenie systemowe, znajomość przeszłości i działania zbiorowe** jako główne czynniki napędzające zachowania i **nauczenie** zorientowane na zrównoważony rozwój. **GreenComp** opiera się na **czterech powiązanych ze sobą obszarach kompetencji**:

01. Wcielanie wartości zrównoważonego rozwoju

02. Akceptacja złożoności zrównoważonego rozwoju

03. Wyobrażanie sobie zrównoważonej przyszłości

04. Działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju

Każdy obszar obejmuje trzy kompetencje, co daje łącznie dwanaście. Nie są one specyficzne dla danej dziedziny, ale mają być dostosowane do różnych kontekstów, w tym kształcenia i szkolenia zawodowego (VET). W ramach PEARL ramy GreenComp stanowią punkt odniesienia, który gwarantuje, że program nauczania buduje wiedzę, wartości i zachowania niezbędne do włączenia zrównoważonego rozwoju

środowiskowego i społecznego do myślenia ESG, działalności biznesowej i praktyk zawodowych. Nasze szkolenia wspierają osoby uczące się w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego oraz nauczycieli w stosowaniu tych kompetencji poprzez praktyczne działania, znajomość zagadnień ESG oraz zastosowanie w rzeczywistych sytuacjach w kontekście MŚP.

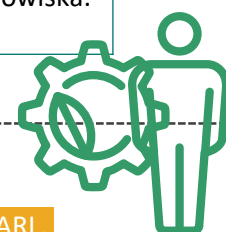
Poniżej szczegółowo opisano każdą kompetencję wraz z jej **wiedzy (K), umiejętności (S), postaw (A) oraz kontekstem PEARL**, wszystkie dostosowane do perspektywy ESG.

Obszar 1: Wcielanie wartości zrównoważonego rozwoju

Kompetencja.	Wiedza (K)	Umiejętności (S)	Postawy (A)	Kontekst PEARL.
Wartości	ESG oznacza odpowiedzialne i etyczne prowadzenie działalności.	Wybieranie działań zgodnych z wartościami ESG.	Uczciwość, odpowiedzialność.	Pomoc MŚP w traktowaniu ESG jako podstawowej wartości biznesowej, a nie tylko trendu.
Wspieranie sprawiedliwości	Co oznacza sprawiedliwe traktowanie, integracja i równość w biznesie.	Traktowanie ludzi sprawiedliwie i wspieranie integracji.	Szacunek, integracja.	Promowanie sprawiedliwych i integracyjnych praktyk w miejscu pracy (np. równe wynagrodzenie, bezpieczne warunki pracy).
Promowanie natury	Dlaczego ochrona przyrody i zasobów jest ważna.	Dokonywanie małych wyborów przyjaznych dla środowiska (np. mniej odpadów, lokalne źródła zaopatrzenia).	Szacunek dla środowiska.	Pomoc MŚP w podejmowaniu prostych działań wspierających ochronę środowiska.

Obszar 2: Akceptacja złożoności w zrównoważonym rozwoju

Kompetencje.	Wiedza (K)	Umiejętności (S)	Postawy (A)	Kontekst PEARL.
Myślenie systemowe	Tematy ESG są ze sobą powiązane (np. energia, ludzie, społeczność).	Postrzeganie pełnego obrazu podczas analizy ESG.	Otwartość na złożoność.	Pomoc MŚP w zrozumieniu, jak różne kwestie ESG wpływają na siebie nawzajem.
Krytyczne myślenie	Jak sprawdzić, czy informacje dotyczące ESG są prawdziwe lub przydatne.	Zadawanie pytań przed podjęciem decyzji dotyczących ESG.	Ciekawość i ostrożność.	Wspieranie mądrych decyzji dotyczących ESG opartych na faktach, a nie trendach.
Określanie problemu	Jak jasno opisać problem ESG w biznesie.	Definiowanie problemów ESG w prostych słowach.	Zorientowanie na rozwiązanie.	Pomoc MŚP w identyfikacji wyzwań ESG, którymi należy się zająć w pierwszej kolejności.

Obszar 3: Wyobrażenie sobie zrównoważonej przyszłości

Kompetencje.	Wiedza (K)	Umiejętności (S)	Postawy (A)	Kontekst PEARL.
Znajomość przyszłości	ESG oznacza myślenie z wyprzedzeniem	Wyznaczanie długoterminowych celów ESG.	Perspektywiczne podejście.	Wspieranie MŚP w planowaniu zrównoważonego rozwoju, a nie tylko krótkoterminowych zysków.
Zdolność adaptacji	Wymagania i zasady ESG zmieniają się z czasem.	W razie potrzeby zmiana planów dotyczących ESG.	Elastyczność i gotowość do dostosowania się.	Pomagamy małym i średnim przedsiębiorstwom w dostosowaniu się do nowych zasad ESG lub wymagań klientów.
Myślenie eksploracyjne	Istnieje wiele sposobów na osiągnięcie większej zrównoważoności.	Wypróbujemy nowe pomysły, aby poprawić wyniki w zakresie ESG.	Otwartość na nowe pomysły.	Zachęcanie MŚP do testowania prostych i kreatywnych rozwiązań w zakresie ESG.

Obszar 4: Działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju

Kompetencje.	Wiedza (K)	Umiejętności (S)	Postawy (A)	Kontekst PEARL.
Działania polityczne	Polityka i regulacje ESG.	Zrozumienie i przestrzeganie zasad związanych z ESG.	Zaangażowanie, świadomość.	Wspieranie MŚP w dostosowywaniu się do odpowiednich polityk ESG i zabieraniu głosu w razie potrzeby.
Wspólne działania	Świadomość, że ESG to wysiłek zespołowy.	Współpraca z innymi w zakresie ESG.	Współpraca, wsparcie.	Pomoc MŚP w pracy z pracownikami, dostawcami lub społecznością lokalną na rzecz realizacji celów ESG.
Indywidualna inicjatywa	Świadomość tego, co można osobiście zrobić dla ESG w pracy.	Podejmowanie samodzielnych działań w zakresie ESG.	Odpowiedzialność, proaktywność.	Wzmacnianie pozycji pracowników MŚP, aby mogli oni przeprowadzić lub wspierać działania ESG w ramach swoich obowiązków.

4.3

Digcomp (kompetencje cyfrowe)

Ramy DigComp, czyli ramy kompetencji cyfrowych dla obywateli europejskich, określają **podstawowe kompetencje cyfrowe** niezbędne do **rozwoju osobistego, społecznego i zawodowego poszczególnych osób**.

W projekcie PEARL ramy DigComp zostały **dostosowane w celu wzmocnienia umiejętności cyfrowych specjalistów ds. kształcenia i szkolenia zawodowego oraz MŚP**, a tym samym rozwoju ich zdolności do skutecznego gromadzenia, interpretowania i przekazywania danych dotyczących ESG.

DigiComp składa się z pięciu obszarów:

01. Informacja i Umiejętności korzystania z danych

02. Komunikacja i współpraca

03. Tworzenie treści cyfrowych

04. Bezpieczeństwo

05. Rozwiązywanie problemów

DigComp zapewnia, że procesy ESG są wspierane przez solidne kompetencje cyfrowe. Pomaga to MŚP w zarządzaniu ryzykiem ESG, przejrzystej współpracy z interesariuszami oraz dostosowywaniu się do zmieniających się wymogów

regulacyjnych w coraz bardziej cyfrowym świecie biznesu. Chociaż DigComp obejmuje szerszy zestaw kompetencji, w ramach projektu PEARL wybrano i dostosowano tylko te elementy, które są najbardziej istotne dla wdrażania ESG w MŚP.

Poniżej szczegółowo opisano każdą kompetencję wraz z jej **wiedzy (K), umiejętności (S), postaw (A) oraz kontekstem PEARL**, wszystkie dostosowane do perspektywy ESG.

Obszar 1: Umiejętności w zakresie informacji i danych

Kompetencje.	Wiedza (K)	Umiejętności (S)	Postawy (A)	Kontekst PEARL.
Ocena danych, informacji i treści cyfrowych	Które dane ESG są przydatne i gdzie je znaleźć.	Sprawdzanie, czy dane ESG są wiarygodne i mają sens.	Ostrożność i odpowiedzialność.	Pomoc MŚP w wykorzystaniu wiarygodnych danych do planowania i raportowania ESG.
Zarządzanie danymi, informacjami i treściami cyfrowymi	Proste zasady przechowywania i przetwarzania informacji ESG.	Uporządkowanie plików i dokumentów ESG.	Porządek i odpowiedzialność.	Wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw w zarządzaniu dokumentacją ESG w celu śledzenia postępów.

Obszar 2: Komunikacja i współpraca

Kompetencje.	Wiedza (K)	Umiejętności (S)	Postawy (A)	Kontekst PEARL.
Współpraca za pośrednictwem technologii cyfrowych	Narzędzia do wspólnej pracy nad zadaniami ESG.	Współpraca online z innymi osobami nad dokumentami lub listami kontrolnymi ESG.	Zorientowanie na pracę zespołową, szacunek.	Wspieranie cyfrowej pracy zespołowej przy małych projektach ESG.

Obszar 3: Tworzenie treści cyfrowych

Kompetencje.	Wiedza (K)	Umiejętności (S)	Postawy (A)	Kontekst PEARL.
Tworzenie treści cyfrowych	Tworzenie prezentacji i raportów dotyczących ESG	Projektowanie i przygotowywanie prostych materiałów związanych z ESG	Kreatywność, przejrzystość	Wzmacnia komunikację w zakresie ESG i zaangażowanie interesariuszy.

Obszar 4: Bezpieczeństwo

Kompetencje.	Wiedza (K)	Umiejętności (S)	Postawy (A)	Kontekst PEARL.
Ochrona danych osobowych i prywatności	Przepisy dotyczące ochrony danych i zasady prywatności w raportowaniu ESG.	Wdrażanie praktyk bezpieczeństwa danych w procesach ESG	Świadomość etyczna, odpowiedzialność.	Podkreśla znaczenie prywatności danych i etycznych praktyk cyfrowych.

Obszar 5: Rozwiązywanie problemów

Kompetencje.	Wiedza (K)	Umiejętności (S)	Postawy (A)	Kontekst PEARL.
Kreatywne wykorzystanie technologii cyfrowych	innowacyjne sposoby wykorzystania narzędzi cyfrowych w rozwiązaniach ESG.	Kreatywne stosowanie narzędzi cyfrowych w celu poprawy praktyk ESG	Proaktywność, otwartość na zmiany, nastawienie na innowacje.	Promuje innowacyjne podejście do rozwiązywania problemów związanych z ESG i dostosowywania się do nich.

Ramy wiedzy PEARL to podstawowe i praktyczne źródło informacji, które przekłada złożone pojęcia ESG na przystępną wiedzę dla MŚP i dostawców usług kształcenia i szkolenia zawodowego.

Wyróżnia się poprzez dostosowanie do trzech **głównych modeli kompetencji UE:**

Jkierunkowany program nauczania ESG opracowany specjalnie dla mikro- i małych przedsiębiorstw.

Opracowany w oparciu o spostrzeżenia menedżerów MŚP, nauczycieli kształcenia i szkolenia zawodowego oraz ekspertów ESG, ramy te są dostosowane do rzeczywistych potrzeb.

01.

EntreComp

02.

GreenComp

03.

DigComp

„Opracowane na podstawie spostrzeżeń zebranych w raportach krajowych i częściowo ustrukturyzowanych wywiadach ramy stanowią podstawę do określenia głównych priorytetów edukacyjnych i tematów modułów programu PEARL. Ramy są bezpośrednio wdrażane za pomocą macierzy kompetencji (wiedza, umiejętności, postawy), która gwarantuje, że program nauczania ma podstawy pedagogiczne i jest w pełni dostosowany do potrzeb zidentyfikowanych w krajach partnerskich i wśród szerszego grona zainteresowanych stron”.

Podjęcie to określa, co specjaliści powinni wiedzieć (**wiedza**), jak powinni to stosować (**umiejętności**) oraz jaki sposób myślenia powinni przyjąć (**postawy**), aby skutecznie wdrożyć zasady ESG w praktykę biznesową.

Stanowi ono **wielowymiarową podstawę**, która nie tylko wspiera zgodność z przepisami, ale także **umożliwia MŚP zwiększenie odporności, innowacyjności i tworzenie długoterminowej wartości**.

Aby uwzględnić **ograniczenia czasowe, zasobowe i wiedzowe** typowe dla MŚP, w ramach tych ram położono nacisk na **przejrzystość, prostotę i praktyczną przydatność**. Każdy obszar kompetencji został dopracowany tak, aby ułatwić stopniowe przyswajanie wiedzy na temat ESG, umożliwiając nawet najmniejszym przedsiębiorstwom **budowanie świadomości, ocenę ryzyka i podejmowanie znaczących działań**.

W następnym etapie ramy wiedzy zostaną przełożone na modułowy program nauczania, zawierający tematy zaczerpnięte bezpośrednio z wyników badań i uzupełnione praktycznymi narzędziami i zasobami mającymi na celu wsparcie wdrożenia, usprawnienie nauki i promowanie ciągłego doskonalenia. Wszystkie te

elementy pozwolą MŚP i nauczycielom kształcenia i szkolenia zawodowego przekształcić świadomość ESG w konkretne działania, wdrożyć wartości ESG na wszystkich poziomach organizacji oraz zbudować zrównoważony, przyszłościowy ekosystem biznesowy w pełni zgodny z priorytetami UE.

- Anderson, L. W., Krathwohl, D. R., Airasian, P. W., Cruikshank, K. A., Mayer, R. E., Pintrich, P. R., Raths, J., Wittrock, M. C. (2000). A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives. New York: Pearson, Allyn & Bacon.
- Andersen, M., & Skjoett-Larsen, T. (2009). Corporate social responsibility in global supply chains. *Supply chain management: An International Journal*, 14(2), 75-86.
<https://doi.org/10.1108/13598540910941948>.
- Aziz, N.H.A., Alshdaifat, S. (2024). ESG Reporting: Impacts, Benefits and Challenges. In: Alshurafat, H., Hamdan, A., Sands, J. (eds) *Sustainable Horizons for Business, Education, and Technology. Contributions to Environmental Sciences & Innovative Business Technology*. Springer, Singapore.
https://doi.org/10.1007/978-981-97-2981-4_5
- Bloom B. S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives, Handbook I: The Cognitive Domain*. New York: David McKay Co Inc.
- Chang, C.-H., Lin, H.-W., Tsai, W.-H., Wang, W.-L., & Huang, C.-T. (2021). Employee Satisfaction, Corporate Social Responsibility and Financial Performance. *Sustainability*, 13(18), 9996.
<https://doi.org/10.3390/su13189996>
- EBA (2021). EBA Report: on management and supervision of esg risks for credit institutions and investment firms. No 18, https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Reports/2021/1015656/EBA%20Report%20on%20ESG%20risks%20management%20and%20supervision.pdf
- EU (2020). Regulation 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088. <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj>
- EU (2022). Directive 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU. <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj>
- EU (2024). Directive 2024/1760 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 on corporate sustainability due diligence and amending Directive (EU) 2019/1937 and Regulation (EU) 2023/2859. <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj>

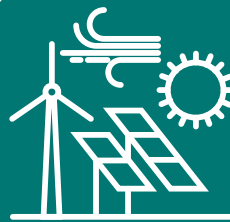

- Feng, X.; Mohd Saleh, N. (2024). Managerial Ability and ESG Risks: The Moderating Effect of Internal Control Quality. *Sustainability*, 16, 9838. <https://doi.org/10.3390/su16229838>
- Gürlevük, E. (2024). Role of ESG reporting in small and medium-sized enterprises: benefits, challenges and the EU's regulatory push, Ed. Mariusz Ruszel et al., Energy Policy Studies, Ignacy Lukaszewicz Institute for Energy Policy Publication.
- Li, T.-T., Wang, K., Sueyoshi, T., & Wang, D. D. (2021). ESG: Research Progress and Future Prospects. *Sustainability*, 13(21), 11663. <https://doi.org/10.3390/su132111663>
- Maqsood, Tayyab, Finegan, Andrew D, & Walker, Derek H.T. (2003) Extending knowledge management across the supply chains in the construction industry: knowledge sharing in construction supply chains. In Second International Conference on Construction in the 21st Century (CITC-II), Sustainability and Innovation in Management and Technology, Hong Kong.
- Mitra J., Bui, H.T. (2024). ESG and SMEs: The State of Play, A Briefing Report prepared for The International Network for SMEs (INSME) 20th Annual Meeting – CONFAPI, <https://www.insme.org/wp-content/uploads/2024/10/ESG-and-SMEs-The-State-of-Play.pdf>
- Omowole, B.M., Olufemi-Phillips, A.Q, Ofodile, O.C., Eyo-Udo, N.L., Ewim, S.E. (2024). Conceptualizing green business practices in SMEs for sustainable development, *International Journal of Management & Entrepreneurship Research*, 6(11), 3778-3805, <https://doi.org/10.51594/ijmer.v6i11.1719>
- Revell, A., Stokes, D., & Chen, H. (2010). Small businesses and the environment: Turning over a new leaf?. *Business Strategy and the Environment*, 19(5), 273-288. <https://doi.org/10.1002/bse.628>.

pearl
Promoting ESG Awareness
+ Risk Literacy in SMEs

ESG

www.esgforenterprise.eu

Co-funded by
the European Union

Projekt finansowany przez Unię Europejską. Poglądy i opinie wyrażone w niniejszym dokumencie są wyłącznie poglądami i opiniami autora (autorów) i nie muszą odzwierciedlać stanowiska Unii Europejskiej ani Fińskiej Agencji Narodowej ds. Edukacji. Ani Unia Europejska, ani organ przyznający dotację nie ponoszą za nie odpowiedzialności.